

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV

Źródło: Markus Winkler, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Analiza źródeł**”.

Szukając odpowiedzi na tytułowe pytanie, trzeba podkreślić jego wieloaspektowość. Jeżeli mielibyśmy do czynienia z pojedynczymi zdaniami, sprawa wydaje się prosta – przedstawiony został fakt albo opinia. Jeżeli jednak analizujemy zdania złożone, może się okazać, że jedna część wyraża opinię, a druga wskazuje na fakt. Jak zatem wtedy odpowiedzieć na pytanie: „Fakt czy opinia?”. W tej serii materiałów przybliżamy schemat postępowania, który w tym pomoże.

Twoje cele

- Przeanalizujesz fragmenty wywiadu z Hilary Tovey *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii* i wskażesz zawarte w nim fakty oraz opinie.
- Dokonasz selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego.
- Przedstawisz wnioski z analizy materiału.

Dla zainteresowanych

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część I

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część III

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część VI

Wprowadzenie do analizy

Tak naprawdę ocenić można pojedynczą myśl, gdyż tylko ona ma charakter prosty i umożliwiający jednoznaczną odpowiedź. Czytając zatem dłuższy tekst publicystyczny, nie należy badać pojedynczych zdań, ale szukać samodzielnych myśli. To właśnie one zawierają w sobie albo **fakt**, albo **opinię**. Postępując w ten sposób, nawet najbardziej skomplikowana struktura zdaniowa nie będzie stanowić problemu w wydaniu oceny o jej charakterze – nawet w przypadku gdy jedno zdanie ma wiele myśli, nie stanowi to żadnego utrudnienia dla wydania oceny dla poszczególnych myśli.

Aby jednak dostrzec zawłość i pozorną łatwość zadania, jakie nas czeka, spróbujmy przestudiować przypadek wzajemnego uwikłania opinii i faktów. Jest on bodaj najsłynniejszym, jeśli chodzi o wymowę i konsekwencje.

Studium przypadku

29 stycznia 2005 r. w „Gazecie Wyborczej” opublikowano artykuł Wojciecha Czuchnowskiego, zatytułowany *Ubecka lista krąży po Polsce*. Artykuł ukazywał kulisy wyniesienia z archiwów IPN-u i rozpowszechnienia przez Bronisława Wildsteina wśród dziennikarzy indeksu katalogowego archiwalnych zasobów akt. Na liście – która nie była listą tajnych współpracowników UB – znajdowało się około 240 tys. nazwisk, w tym m.in. mecenasa Krzysztofa Piesiewicza, prof. Jadwigi Staniszkis, prof. Andrzeja Paczkowskiego (który już wtedy miał status pokrzywdzonego) i zmarłego prof. Tomasza Strzembosza. W ten sam dzień nagrano program Jacka Żakowskiego „Summa zdarzeń”, m.in. z udziałem prof. Staniszkis, a kilka godzin przed jego nagraniem red. Żakowski poinformował profesor, że jest ona na liście. W tym samym czasie (jeszcze przed nagraniem) prof. Andrzej Friszke po zapoznaniu się z teczką prof. Staniszkis wskazał, że zawarte tam dane uprawniają ją do wystąpienia o status pokrzywdzonej.

30 stycznia 2005 r. doszło do wyemitowania nagranych dzień wcześniej programów. W jego trakcie do publicznej wiadomości została podana informacja, że na liście (z tytułu „Gazety Wyborczej” wiemy, że „ubeckiej”) znajduje się nazwisko prof. Staniszkis. Na wizji profesor przeżywała dramat i szok. Natomiast obecny w programie Bronisław Wildstein zarzucał „Gazecie Wyborczej” manipulację i wprowadzanie

w błąd przez określenie „ubecka lista”. Według niego miało to na celu zbudowanie odpowiedniego napięcia i pozyskanie opinii społecznej dla sprzeciwu wobec lustracji.

Dzień później – 31 stycznia 2005 r. – prof. Staniszkis oświadczyła, że przypadek dotyczący listy został zmanipulowany, i osobiście udzieliła poparcia Wildsteinowi. Tego samego dnia prezes IPN-u, prof. Leon Kieres, udzielił wywiadu „Rzeczpospolitej”, w którym oświadczył, że cały indeks katalogowy był jawny i służył jako materiał porządkujący zasoby IPN-u. Wyraził jednocześnie opinię, że nazwanie go listą agentów czy ubecką to sprawa skandaliczna.

Pozostałe szczegóły sprawy wydają się niepotrzebne – istota leży w tytule artykułu. Nie jest przecież bez znaczenia, że na pierwszej stronie jednego z najważniejszych polskich dzienników umieszczono sformułowanie, które sugerowało, iż mamy do czynienia z faktem. Konstrukcja zdania nie zawierała żadnych wątpliwości: stwierdzano coś, co jest, co się dzieje – że lista jest ubecka i że krąży. Jeżeli nawet krążenie listy okazało się faktem, to jednak to, co krążyło, nie było tym, o czym pisano... Wyrażenie opinii i nadanie jej statusu faktu sprawiło, że odbiór całego omawianego zagadnienia w społeczeństwie był inny, niż na to zasługiwał – bardziej radykalny i emocjonalny. Zatem gdyby tytuł brzmiał: „Coś, co jest odbierane jako lista ubecka, krąży po Polsce”, wszystko byłoby w porządku. Ostatecznie to, co wydaje się w tytule faktem, nim nie jest, bo nie ma elementu, który stanowiłby o jego znaczeniowym sensie.

Opisany przypadek to jedynie przykład podany jako wzór. Wystarczy jednak sięgnąć do dzienników lub tygodników (albo bacznie obserwować bieżące wydania) i zapoznać się z ich nagłówkami. Sprawa sama się wyjaśni.

Wracając do początkowego pytania: „Czym jest fakt, a czym jest opinia?”, można odpowiedzieć na nie, posługując się klasyczną definicją prawdy. Mówi ona, że „prawda to zgodność myśli z rzeczą”, a zatem zgodność tego, co mam w swoim umyśle na temat „jakiejś rzeczy”, ze stanem faktycznym „tej rzeczy”. Jeżeli zamiast słowa „prawda” wstawimy słowo „fakt”, uzyskamy odpowiedź na pierwszą część pytania. **Fakt** to sprawa rzeczywistości – coś, co się wydarzyło (bądź właśnie się wydarza), coś, czego źródła nie tkwią w mniemaniu, ale w obiektywnym stanie rzeczy. **Opinia** zaś to sprawa oceny, takiego bądź innego punktu widzenia, wedle którego każdy może zaprotestować i powiedzieć: „Mam na ten temat inne zdanie”.

Aby upewnić się, czy masz do czynienia z faktem czy też z opinią, zadaj jedno z dwóch pomocniczych pytań: „Co się wydarzyło?” bądź też „Jaka ocena została wypowiedziana?”.

Jeżeli do wyróżnionej myśli pasuje pytanie pierwsze, masz do czynienia z faktem. Jeżeli drugie – z opinią. Oczywiście pytania te można zadać na różne sposoby. Istotne jest jednak to, że pytanie sprawdzające status faktu pyta o coś, co realnie zaistniało w przeszłości bądź właśnie się wydarza. Pytanie sprawdzające status opinii pyta o to, co na temat danego faktu zostało powiedziane (nie dotyczy zaistnienia samego faktu, ale tego, jak go oceniono).

A teraz sprawdź się: wyłów fakty z morza opinii.

Fakt czy opinia – odkryj prawdę

Przeanalizuj wybrane fragmenty wywiadu z Hilary Tovey *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii*, który przeprowadziła Anna Masłoń. Rozmowa ukazała się w „Dzienniku” 13 lutego 2008 r.

Wywiad dotyczył kwestii, jaka wielokrotnie była podnoszona w polskiej publicystyce, a mianowicie podobieństwa sytuacji gospodarczej Polski po wstąpieniu do UE z sytuacją Irlandii z drugiej połowy lat 70. XX w.

Ćwiczenie 1

Wskaż, w których z przytoczonych zdań przedstawiono fakt, a w których opinię.

Wskazówka: Wczytaj się w nie, raczej nie skupiając się na sensie całości. Każde zdanie rozpatruj indywidualnie.

1. Badania prowadzone w ramach Eurobarometru wskazują, że poziom zadowolenia z życia Irlandczyków już przed wielkim skokiem gospodarczym był w Irlandii bardzo wysoki.

fakt ☐ / opinia ☐

2. Już wtedy bowiem na pytanie: „Czy jesteś szczęśliwy?” większość z nich odpowiedziała, że tak, co miało być ponoć skutkiem poczucia postępu, jaki zaczął się w ich kraju dokonywać.

fakt ☐ / opinia ☐

3. Ludzie dostrzegali zmiany. fakt ☐ / opinia ☐

4. A przede wszystkim osobiście odczuwali to, iż w każdym roku ich sytuacja materialna jest lepsza niż w poprzednim. fakt ☐ / opinia ☐

5. Coraz bardziej optymistycznie patrzyli w przyszłość. fakt ☐ / opinia ☐

6. Ważne jednak, iż powodzić się zaczęło nie tylko poszczególnym jednostkom. fakt ☐ /
opinia ☐

7. Coraz lepiej zaczęło sobie radzić całe społeczeństwo. fakt ☐ / opinia ☐

8. I sama Irlandia. fakt ☐ / opinia ☐

9. Skok gospodarczy Irlandii w dużej mierze był wywołany poczuciem, iż mogą żyć lepiej, dostatniej. fakt ☐ / opinia ☐

10. To zrozumiałe. fakt ☐ / opinia ☐

11. W przypadku, kiedy kraj przez całe lata był tak biedny jak Irlandia, nadejście lepszych czasów stało się przyczyną wzrostu motywacji. fakt ☐ / opinia ☐

12. A ta z kolei napędza cały mechanizm rozwoju. fakt ☐ / opinia ☐

13. Wyraźnie więc widać, iż zadowolenie z życia poszczególnych jednostek przekłada się na sukces gospodarczy państwa. fakt ☐ / opinia ☐

14. Jednak rzecz jasna nie tylko to zdecydowało o sukcesie. fakt ☐ / opinia ☐

15. Ważnym elementem było także i to, iż korzystnie ułożyła się wtedy sytuacja gospodarcza na świecie. fakt ☐ / opinia ☐

16. A Irlandczycy wykorzystali nadarzącą się szansę. fakt ☐ / opinia ☐

17. Patrząc na to wszystko z pewnością można wskazać pewne podobieństwa pomiędzy dzisiejszą sytuacją Polski a ówczesną sytuacją Irlandii. fakt ☐ / opinia ☐

18. Choć są kwestie odmienne, mające niebagatelne znaczenie. fakt ☐ / opinia ☐

19. Przede wszystkim dwie. fakt ☐ / opinia ☐

20. Po pierwsze między Polakami a Irlandczykami występują znaczące różnice kulturowe. fakt ☐ / opinia ☐

21. A po drugie sytuacja, jaka ówczynie panowała na świecie różni się od tej panującej dzisiaj. fakt ☐ / opinia ☐

22. Nie ma zatem pewności, czy Polska może w jakikolwiek sposób stać się drugą Irlandią. fakt ☐ / opinia ☐

23. Nie ma też pewności, czy irlandzkie poczucie szczęścia jest w jakiś sposób tożsame z polskim. fakt ☐ / opinia ☐

24. Ale z pewnością optymizm pomaga. fakt ☐ / opinia ☐

Porównaj swoje odpowiedzi z propozycjami innych uczniów w klasie. Zaweryfikujcie wspólnie swoje wskazania.

Słownik

fakt

(z łac. *factum* – uczynek, czyn); to, co zaszło lub zachodzi w rzeczywistości

opinia

przekonanie o czymś, pogląd na jakąś sprawę; sposób, w jaki oceniają kogoś inni

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z analizą przytoczonych zdań, która określa, czy wypowiedzi są faktami, czy też opiniami. Następnie sporządź w punktach notatkę, w której zawrzesz najważniejsze dla ciebie informacje.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

1

Zdanie 1.

Badania prowadzone w ramach Eurobarometru wskazują, że poziom zadowolenia z życia Irlandczyków już przed wielkim skokiem gospodarczym był w Irlandii bardzo wysoki.

2

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Fakt

Przywołanie konkretnego zdarzenia, jakim są badania Eurobarometru.

3

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 2.

Już wtedy bowiem na pytanie: „Czy jesteś szczęśliwy?” **większość z nich** odpowiedziała, że tak, co miało być ponoć skutkiem poczucia postępu, jaki zaczął się w ich kraju dokonywać.

4

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Fakt

Zdanie to ma charakter faktu, gdyż jego głównym wątkiem jest określona wypowiedź Irlandczyków w ramach badań. To, że było to czegoś skutkiem, to rzecz jasna opinia, ale mająca charakter dopowiedzenia.

5

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 3. Ludzie dostrzegali zmiany.

Zdanie 4. A przede wszystkim osobiście odczuwali to, iż w każdym roku ich sytuacja materialna jest lepsza niż w poprzednim.

Zdanie 5. Coraz bardziej optymistycznie patrzyli w przyszłość.

Zdanie 6. Ważne jednak, iż powodzić się zaczęło nie tylko poszczególnym jednostkom.

Zdanie 7. Coraz lepiej zaczęło sobie radzić całe społeczeństwo.

Zdanie 8. I sama Irlandia.

6

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Wszystkie te zdania są formułowanymi kolejno wnioskami z wyników badań Eurobarometru, zapewne bardzo uprawnionymi (po zapoznaniu się z badaniami), ale wciąż wnioskami – wypowiedziami o charakterze opinii.

7

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 9. Skok gospodarczy Irlandii w dużej mierze był wywołany poczuciem, iż mogą żyć lepiej, dostatniej.

Zdanie 10. To zrozumiałe.

Zdanie 11. W przypadku, kiedy kraj przez całe lata był tak biedny jak Irlandia, nadejście lepszych czasów stało się przyczyną wzrostu motywacji.

Zdanie 12. A ta z kolei napędza cały mechanizm rozwoju.

Zdanie 13. Wyraźnie więc widać, iż zadowolenie z życia poszczególnych jednostek przekłada się na sukces gospodarczy państwa.

Zdanie 14. Jednak rzecz jasna nie tylko to zdecydowało o sukcesie.

Zdanie 15. Ważnym elementem było także i to, iż korzystnie ułożyła się wtedy sytuacja

gospodarcza na świecie.

Zdanie 16. A Irlandczycy wykorzystali nadarżającą się szansę.

8

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Zdania od 9 do 16 kontynuują to, co wyrażały zdania od 3 do 8: są wnioskami z danych zawartych w badaniach Eurobarometru. Tak więc, mimo że intuicja może nam podpowiadać, iż zawierają fakty, są opiniami, gdyż dokonują wartościowania („w dużej mierze”, „wyraźnie widać”), wskazują zależności („nadejście lepszych czasów”, „stało się przyczyną”) lub podają wnioski („nie tylko to zdecydowało”).

Zdanie nr 10 to oczywista opinia. Na czym jednak autor opiera się, kiedy używa zwrotu „to zrozumiałe” i do czego to odnosi? Otóż nawiązuje do wcześniejszej opinii, uważając, że wyrażona w niej zależność jest niepodważalna.

Zdanie 15 to klasyczny przypadek, kiedy opinia zawiera w sobie odwołanie do faktu i stąd sugeruje, iż jest nim w rzeczywistości.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

9

Zdanie 17.

Patrząc na to wszystko, **z pewnością można wskazać** pewne podobieństwa pomiędzy

dzisiejszą sytuacją Polski a ówczesną sytuacją Irlandii.

10

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Zwrot wskazujący na zdanie autora w tym względzie.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

11

Zdanie 18.

Choć są kwestie odmienne, mające niebagatelne znaczenie.

12

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Kontynuacja myśli zapoczątkowanej w zdaniu poprzednim, mająca charakter uzupełnienia.

Materiał audio dostępny pod adresem:

13

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 19.

Przed wszystkim dwie.

14

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Aby dostrzec opiniowy charakter tej wypowiedzi, można po prostu zapytać: „Na jakiej podstawie dwie?” Odpowiedź brzmiałaby: „Na podstawie osądu autora”.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

15

Zdanie 20. Po pierwsze między Polakami a Irlandczykami występują znaczące różnice kulturowe.

Zdanie 21. A po drugie sytuacja, jaka ówczśnie panowała na świecie różni się od tej panującej dzisiaj.

16

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Owe dwa sądy autora to jego subiektywna ocena.

17

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 22. Nie ma zatem pewności, czy Polska może w jakikolwiek sposób stać się drugą Irlandią.

Zdanie 23. Nie ma też pewności, czy irlandzkie poczucie szczęścia jest w jakiś sposób tożsame z polskim.

18

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Te dwa zdania zawierają wnioski autora, który wyraził zdanie o dwóch różnicach, a następnie na tej podstawie sformułował końcowy osąd.

19

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Zdanie 24.

Ale z pewnością optymizm pomaga.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Opinia

Wiele osób to zdanie mogłoby skwitować stwierdzeniem: „to fakt”. Ale ów fakt jest faktem pewnego sądenia, przekonania, całkiem możliwe, iż bardzo oczywistego i niemal narzucającego się, ale sądenia. Nie jest więc faktem.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje notatki:

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka z komentarzem do analizy przedstawionych zdań. Porównaj z nim swoje notatki.

Wywiad Anny Masłoń z Hilary Tovey, *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii*, „Dziennik” 13 lutego 2008 r.

Plik o rozmiarze 121.38 KB w języku polskim

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PA07fyDrz>

Komentarz do analizy

Analiza może budzić skrajny sprzeciw. Czy to możliwe, że znajdziemy w niej wyłącznie dwa zdania o faktograficznym charakterze? Wydawać by się przecież mogło, że cała przytoczona wypowiedź pełna jest faktów, ale jednak taki charakter mają wyłącznie dwa pierwsze zdania. Co zatem z resztą? Skąd bierze się to mylne przekonanie?

Otóż możemy wyróżnić dwie sytuacje: pierwsza: zdania wyrażające opinie mogą być wnioskami z danych; ponieważ odnoszą się do faktów, sugerują przez to, że same mają taki charakter, choć tak nie jest; druga: wnioski mogą mieć charakter pewnej zdroworozsądkowej oczywistości – w konsekwencji to, co jest tylko przez rozum przedstawione jako oczywistość, bierzemy za fakt.

Przykładem pierwszej sytuacji jest na przykład zdanie trzecie: „Ludzie dostrzegali zmiany”. Oznacza ono tyle, że autorka na podstawie badań Eurobarometru wyciągnęła określony wniosek. Faktem jest przeprowadzone badanie oraz wyrażona przez większość respondentów twierdząca odpowiedź na pytanie „Czy jesteś szczęśliwy?”. Ale nic nie ma tutaj o dostrzeganiu zmian – to wniosek autorki, która na podstawie wyników próbuje znaleźć przyczyny pewnych zjawisk. Tak samo jest z kolejnymi zdaniami. Czy faktem jest, że Irlandczycy uważali swoją sytuację za coraz lepszą albo że coraz optymistyczniej patrzyli w przyszłość? Możliwe, że tak, ale wtedy autorka musiałaby przytoczyć konkretne pytanie i wyniki. W analizowanych zdaniach jednak podaje tylko pewien wniosek.

Przykładem drugiej sytuacji jest na przykład zdanie jedenaste. Nie musimy przytaczać żadnych danych, aby uznać je za prawdziwe, ale okazuje się, że jest ono prawdziwe w

tym sensie, że jawi się takim w naszym umyśle. Jest wyrazem pewnego zdroworozsądkowego wniosku, który wydaje się absolutnie pewny. Tyle że ta wypowiedź nie ma konstrukcji w stylu: „Podkręcił kurek od kuchenki, przez co zwiększył płomień, powodując szybsze zagotowanie się wody”, bo zależność między podkręceniem, pojawianiem się większego ognia i szybszym zagotowaniem w przytoczonym zdaniu jest bezpośrednia. Natomiast między lepszymi czasami a wzrostem motywacji jest zależność hipotetyczna, mająca charakter pewnego założenia

Ćwiczenie 1

W dostępnych źródłach, np. w portalach ekonomicznych, znajdź artykuły, które przedstawiają analizy danych. Wypisz z nich po dwa przykłady stwierdzeń faktów i o charakterze opinii.

Fakty:

Opinie:

Ćwiczenie 2

Przyporządkuj wypowiedzi do odpowiednich kategorii.

fakty

Po wędrówce przez Grecję olimpijski ogień wyląduje w Pekinie 31 marca.

opinie

Stąd zacznie czteromiesięczne tournée po 19 miastach świata oraz po Chinach, aby pokazać poddanym potęgę państwa, które ma mir na całym świecie.

Sytuacja w Tybecie się ustabilizowała.

Pierwsza pochodnia zapłonie w Olimpii w świąteczny poniedziałek dzięki lustru i słońcu.

Ćwiczenie 3

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie jest faktem, czy opinią. Uzasadnij odpowiedź.

To Radek Sikorski, szef waszej dyplomacji*.

* wypowiedź z 2008 r. Zdanie poprzedzała następująca wypowiedź: A przecież macie co najmniej jednego człowieka, który zna amerykańskie realia i niuanse naszej dyplomacji.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 4

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie to fakt, czy opinia. Uzasadnij odpowiedź.

W sztafecie olimpijskiej każdy element ma wymiar propagandowy, co zauważył dr Carl Diem, wymyślając ją na igrzyska w Berlinie w 1936 r.

Rozstrzygnięcie

fakt

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

7) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy;

9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje fragmenty wywiadu z Hilary Tovey *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii* i wskazuje zawarte w nim fakty oraz opinie;
- dokonuje selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego;
- przedstawia wnioski z analizy materiału.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- śniegowa kula;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Kilka chętnych/wybranych osób przygotowuje krótką prezentację dotyczącą podobieństwa sytuacji gospodarczej Polski po wstąpieniu do UE z sytuacją Irlandii z drugiej połowy lat 70. XX w.
2. Uczniowie zapoznają się z fragmentem „Wprowadzenie do analizy” zawartym w sekcji „Przeczytaj”, aby móc aktywnie uczestniczyć w zajęciach, analizować przedstawione treści i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV” i celów zajęć.
2. Przedstawienie prezentacji uczniów przygotowanej przed zajęciami. Pozostali uczniowie mogą zadawać prelegentom pytania i dyskutować.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV”. Prosi uczestników zajęć o wykonanie ćw. 1 z sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie wykonują zadanie z sekcji „Przeczytaj”: analizują wybrane fragmenty wywiadu z Hilary Tovey *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii*

i wskazują, które zdania według nich przedstawiają fakty, a które opinie. Następnie nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej wyniki dla całej klasy.

3. Uczniowie zapoznają się z multimediami w sekcji „Schemat interaktywny”. Wspólnie określają, które ze zdań są faktami, a które opiniami i uzasadniają swoje odpowiedzi. Mogą przy tym dyskutować i wymieniać się opiniami. Po analizie każdego zdania nauczyciel odsłania odpowiedzi, aby uczniowie mogli zweryfikować swoją pracę.
4. Na koniec tego etapu zajęć uczniowie weryfikują swoje odpowiedzi udzielone w ćw. 1 w sekcji „Przeczytaj”.
5. Uczniowie dzielą się na 4-osobowe grupy i wykonują ćw. 1 w sekcji „Audiobook”: w źródłach internetowych szukają tekstów publicystycznych nt. Kosowa, a w nich przykładów zdań, które przedstawiają fakty i wyrażają opinie. Każdy z członków grupy omawia jeden przykład na forum klasy.
6. Praca z audiobookiem „Komentarz do analizy”. Po wysłuchaniu materiału, uczniowie dyskutują o tym, co sprawiło im największe trudności w określaniu, czy cytowane zdania z artykułu są faktem, czy opinią.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie dobierają się w pary i wymieniają poglądami, dzielą się tym, czego się nauczyli.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Dokonuje oceny pracy wybranych uczniów.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne, których nie rozwiązali na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Wywiad Anna Masłoń z Hilary Tovey *Nie jestem pewna, czy Polska może powtórzyć drogę Irlandii*, „Dziennik” 13 lutego 2008 r.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedia z sekcji „Prezentacja multimedialna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.